

Naročnina
Dnevna izdaja
za državo SHS
mesečno 20 Din
polletno 120 Din
celoletno 240 Din
za inozemstvo
mesečno 35 Din
dnevna izdaja
celoletno v Jugosla-
viji 120 Din, za
inozemstvo 140 Din

SLOVENE

S fedensko prilogo »Ilustrirani Slovenec«

Cene oglasov
1 stolp, peti vrsta
maloglasni po 1-30
in 2 D, večji oglaš
nad 45 mm višine
po Din 2-50, veliki
po 3 in 4 Din, v
uredniškem delu
vrstica po 10 Din
Pri večjem o
naročilu popust
Izide ob 4 zjutraj
razen ponedeljka
in dneve po preizku

Uredništvo je v Kopitarjevi ulici št. 6/III
Rokopis se ne vračajo, ne frankirana
pisma se ne sprejemajo - Uredništva
telefon št. 2050, upravnništva št. 2328

Političen list za slovenski narod

Uprava je v Kopitarjevi ul. št. 6 - Čekovni
račun: Ljubljana št. 10.650 in 10.349
za inzerate, Sarajevski št. 7563, Zagreb
št. 39.011, Praga in Dunaj št. 24.797

Po francoskih volitvah

(Od našega stalnega dopisnika.)

Rezultati francoskih državnoborskih volitev so že znani javnosti; zatorej ni več potrebno spuščati se v volivno razlago. Državni zbor je dobil novo lice in francoska vnanja in notranja politika se bo za bodoča štiri leta morala opirati na ideje, ki jih je odobril volivec dne 22. in 29. aprila. Glavni ideji, ki sta odločilno vplivali na sestavo novega parlamenta, sta želja po pametni gospodarski politiki, ki bi naj državne finance spravila v red, ter zavarovanje miru na zunaj. Morda se bo končni izid v nekaterih državah smatral za plebiscit za osebnost sedanjega ministrskega predsednika; po našem mnenju pa nova razporeditev poslancev ni samo to, nego tudi zrcalo javnega mnenja, ki je po več ali manj žalostnih gospodarskih skušnjah v zadnjih letih hotelo spraviti v parlament manj radikalne elemente. Najinteresantnejši pojav je poraz komunistične stranke. Zgubila je polovico svojih mandatov. In če bi se meščanske stranke znale zediniti ter bi posamezniki hoteli nekoliko zatreti svoje lastne ambicije, bi se bila komunistična stranka zredila na število 10. Ta močna reakcija proti ruvu socialnega miru je eden izmed najrazveseljivejših dogodkov na francoskem volišču. Pariz s svojo delavsko okolico, katera se je že običajno imenovala »rdeča cona«, je proti vsakemu prepričanju volil desno. Francoski delavec, četudi je goreč strankar ter se rad zavzema za radikalne rešitve, je sedaj dal svoj glas strankam, ki so mu obljubovale mir in gospodarsko stalnost. Socialistična stranka je zgubila le tri mandate; za to se mora zahvaliti le pomoči, ki jo je dobila od bivših zaveznikov v radikalni stranki. Voditelj francoskih socialistov Leon Blum je zgubil svoj mandat in to v najbolj delavskem delu Pariza. Za njega je škoda; je visoko izobražen literat in finančnik. Parlament je zgubil z njim spretne taktika in opONENTA, ki je vedel kaj je hotel, socialistična stranka pa voditelja. Radikalna stranka, ki je v teh volitvah delovala kar na dva veta, je izšla iz bojev precej okrnjena; najbolj so trpeli v njej kandidati, ki so simpatizirali s socialisti, tako da je sedanja radikalna stranka po večini za sodelovanje s sedanjo Poincaréjevo vlado. Izginil je s političnega površja bivši notranji minister neveselega spomina Chautemps, ki ima na vesti začetek kulturnega boja, ki je upropastil prvo Herriotovo ministristvo 1925.

Druge karakteristične posebnosti novega parlamenta je ta, da se je sedanji minister za penzije Marin, voditelj zmernih republikancev vrnil v Palais Bourbon s podvojeno močjo, saj šteje njegova skupina 134 pristave, in če vračunamo še 17 demokratov, 151 poslancev; Marin je predstavnik najmočnejše stranke ter bo brez dvoma v vladi zahteval važnejša ministristva, kot jih je imel do sedaj. Govori se že, da namerava Sarraut, sedanji radikalni notranji minister, napraviti prostor novemu, ki bo seveda vzlet iz Marinove stranke.

Na splošno se lahko računa, da bo Poincaré, ki je po svojem političnem prepričanju mnogo bližje levičarskim strankam, a v svoji gospodarski politiki nositelj desničarskega programa, razpolagal v državnem zboru z velikansko večino 400 poslancev. In če bi enkrat v daljši bodočnosti, kadar bo stabilnost franka zopet dovolila politično razporeditev strank, prišlo do novih možnosti, lahko zmerna desnica sestavi brez socialistov in kulturnobojnih radikalov vlado, ki bi razpolagala s 324 glasovi, kar zadostuje.

Novi parlament bo vsekakor nadaljeval tudi mirovno politiko, katero je zasnoval Briand in kateri se je pridružil tudi do sedaj bolj rezervirani ministrski predsednik. Zanimivo je opazovati, kako se narod vzdržuje mednarodne politične debate, katero vodi Francija z Zedinjenimi državami. To je znamenje, da hoče ljudstvo mir. Pohvale vredni so tudi heroični poizkusi, da se pozabi na rane, katere je vsekala zadnja vojska in ki so obteževale zblizanje z Nemčijo. Francoz je malo nezaupljiv, kadarkoli se mu omenja nemško-francoska meja. Zgodovina ga je poučila, da je v tem pogledu previdnost na mestu. A vseeno bo z veseljem sledil iniciativam, ki bodo prišle od politikov, v katere ima zaupanje, da ga ne bodo speljali na led. Poincaré ima to zaupanje, zato se ni treba bati, da bi on, če bo hotel nadaljevati pot pozabljanja in zblizanja, naletel na nezaupnico od strani parlamentarne večine ali od strani nervozne javnosti. Mi to podčrtavamo z veli-

Decentralizacija se izvršuje

r Belgrad, 8. maja. (Tel. »Slov.«) Po konferenci gospodarskih krogov v Zagrebu je vlada takoj vzela v razpravo njihove zahteve, o čemer smo že ponovno poročali in izdelala podroben načrt o decentralizaciji posameznih poslov. Finančni, notranji in pravosodni minister izdelujejo v tem smislu posebne uredbe. Nekateri ministri so že izdelali uredbe o prenosu poslov na velike župane.

Kmetijski minister je izdelal sledeče navedbe: 1. Da veliki župani izvršujejo neposredno nadzorovanje državnih, kmetijskih, oglednih in kontrolnih postaj po svojih oblastnih kmetijskih referentih. 2. Da veliki župani po svojih strokovnih oblastnih kmetijskih referentih nadzorujejo vse kmetijske ustanove. 3. Da spada v področje velikih županov tudi določanje železniških postaj za nakladanje živine. 4. Da lahko veliki župani vsem svojim podrejenim organom dovoljujejo službena potovanja. 5. Da veliki župani lahko v slučaju potrebe sami odredijo veterinarjem namestnike. 6. Da so veliki župani druga in poslednja instanca v vseh zadevah zemljiške skupnosti.

Trgovinski minister Spaho je izdelal obširne navedbe. Med njimi je dal velikima županoma v Mariboru in Ljubljani pooblastila: 1. Da dodelujeta svojim uradnikom in ostalim uslužbencem večji čin temeljne plače. 2. Da lahko dodelujeta uradnikom in ostalim uslužbencem večjo stanarino. 3. Da odobravata uradnikom in ostalim uslužbencem letne dopuste. Razen tega je dal trgovinski minister obširno pooblastilo svojim podrejenim načelnikom.

Železniški minister je izdal pooblastila: 1. Da se pri oblastnih ravnateljstvih ustanovijo oblastni posvetovalni odbori za razpravo o tarifnih in transportnih. 2. Da se poveča število članov tarifnega odbora v Belgradu. 3. Da lahko oblastni ravnatelji v svojem delokrogu oddajo licitacije in nabave materiala do 300.000 Din.

Gradbeni minister je izdal navedbo: 1. Da se uredba o akontacijah za vsa večja državna dela, ki je veljala v predvojni Srbiji razširi na celo državo. 2. Odlok, s katerim se predpisujejo pogoji za izvršitev državnih javnih del, kakor je to zahtevala zagrebška gospodarska konferenca. 3. Izdal je pravilnik o vzdrževanju cest.

Minister za socialno politiko je na podlagi zahtev posredovalnice izdal pravilnik o zaposlitvi tujih delavcev, ki bo obenem zaščitil naše delavstvo.

Stalnost, neodvisnost in plače sodnikov

r Belgrad, 8. maja. (Tel. Slov.) Pod predsedstvom dr. Hohnjeca se je danes vršila seja zakonodajnega odbora. Seji je prisostvoval pravosodni minister Milorad Vujičić in vladni zastupnik Nestorovič. Na seji se je pričela načelna razprava o sodniškem zakonu.

Pravosodni minister je podal ekspozice, v kateri je izvajal med drugim: Na celem našem ozemlju imamo 6 raznih področij z istotolikimi vrstami zakonodaj. To zelo moti poslovanje v pravosodstvu in je v veliko škodo za naše drž. in narodne interese. Zato stremi ta zakon o sodnikih za tem, da se v celni naši državi za vse sodnike zakonodaja izenači. Z zakonom o sodnikih je v najtesnejši zvezi zakon o ureditvi rednih sodišč, ki je tudi že pred sekcijo. Za tem zakonom pride na vrsto druga serija zakonov: civilno-pravdni red, kazenski zakonik, kazenski pravni red, zakon o postopku, menični zakon, čekovni zakon, zakon o odvetnikih. Vsi ti zakoni so že pred narodno skupščino. Poleg teh zakonov pa pridejo v najkrajšem času tudi ostali zakoni iz sodniške stroke, ki so v ministrstvu že izdelani, deloma pa tudi že pred posameznimi sekcijami, pred narodno skupščino, izvešeni civilni zakon, ki pride pred narodno skupščino koncem tega leta. Nato govori o posameznih odredbah sodniškega zakona in o njegovem imenu. S tem zakonom se bo predvsem rešilo vprašanje stalnosti, neodvisnosti in plač sodnikov. Stalnost in neodvisnost sodnikov sta zagamčeni z ustavo. Poleg stalnosti in neodvisnosti je materialen položaj popolnoma zasiguran, tako da so v vsakem pogledu neodvisni. S tem zakonskim načrtom o sodnikih so se plače prilično zboljšale. Obzalluje, da ni bilo finančne možnosti, da bi se to storilo še bolj, kakor bi to naši sodniki zaslužili. Vendar se je s samim tem napravil korak naprej. Mnenja je, da lahko naši sodniki z vedrejšim pogledom gledajo v bodočnost. Ravnotako je s tem zakonom določena sodniška odgovornost. Za disciplinske prestopke odgovarja sodnik pred kasacijskim sodiščem, za kazenske zadeve pa po splošnem kazenskem zakonu. S tem zakonom je urejeno vprašanje nadzorovanja. Na depolitizacijo sodnikov se je oziralo, vendar je popolna depolitizacija nemogoča. Zakonodajni odbor prosi, da pospeši delo na tem zakonu in da ga sprejme.

kim zadoščenjem, ker vemo, da bo vnanja politika šla za pogodbe, ki so odgovorne za novi politični zemljevid Evrope. Kar se tiče naše države, smo tudi mi za mir in za gospodarsko sodelovanje z vsemi našimi sosedi, ne da bi bili pripravljene na kak odstop naših dežel! Novi parlament v Parizu bo brez dvoma pomiril strah malih držav v srednji Evropi, na račun kojih so se zadnje čase delali diplomatični načrti od naše neposredne soseske. S tega stališča mi osebno in iskreno pozdravljamo novi državni zbor. Potrjuje nam

Zemljoradnik Lazič je mnenja, da ta zakon ni dober, da materialni položaj ni dovolj zagotovljen in da bodo sodniki ostali pod vplivom strank.

Sam. dem. Žerjav kritizira zakon, češ da je nepopoln, ker ne urejuje vprašanja ostalega sodniškega osebja. Posebno obširno govori o plačah sodnikov in proti odredbi, s katero se 1. apr. 1929 vsi sodniki stavijo na razpoloženje.

Sam. dem. Pribičević je govoril predvsem politično. Pravi, da je v decembru dal izjavo, v kateri je povedal, da KDK smatra svoje delovanje v skupščini samo za začasno. Ker pa sodeluje, so nekateri sklepali, da je spremenila svojo taktiko in mišljenje. Vendar to ni res. KDK si je popolnoma na jasnem, da se za naše ljudstvo ne da v skupščini ničesar napraviti. Zato porablja Pribičević in Radič skupščino in odbore samo za tribuno, da lahko ljudstvu govori. Nato govori proti instituciji zakonodajnega odbora. Izjavlja, da bo glasoval proti.

Radikal Vasa Jovanović stavlja posamezne pripombe in izjavlja, da bo glasoval za zakon, pač pa bo prosil za spremembe nekaterih določb ob podrobni razpravi.

Crnogorski federalist dr. Drljevič govori o strankarstvu v pravosodju. Izjavlja se proti zakonu.

Pri glasovanju je bil zakon s 14 proti 10 glasovom sprejet v načelu. Prihodnja seja se bo sklicala pismeno. Jutri se vrše sekcij zakonodajnega odbora, predvsem sekcije, ki razpravlja o zakonu o državljanstvu.

Poleg zakonodajnega odbora je imel sejo tudi finančni odbor, ki je na današnji v celoti sprejel uredbo o gozdarstvu. Jutri pride na dnevni red razprava o kladrmimi.

Vukičević in dr. Korošec v avdienci

r Belgrad, 8. maja. (Tel. »Slov.«) Predsednik vlade Velja Vukičević in notranji minister dr. Anton Korošec sta bila danes dalj časa v dvoru.

Konferenca pri dr. Korošču

r Belgrad, 8. maja. (Tel. »Slov.«) Popoldne od 5 do 7 je imel notranji minister dr. Korošec daljšo konferenco s predsedni-

naše zaupanje v Francijo in njeno pomoč pri obrambi naše domovine, zaupanje, ki je zadnja leta bilo včasih postavljeno na močne preskušnje. S čisto informativnega stališča naj bo še omenjeno, da so volitve pomirile v Franciji one, katerim je mnogo na tem, da se ohrani verski mir. Nova večina je vzela levičarskim strankam vsako možnost kulturnobojnih eksperimentov. Katoliška cerkev bo uživala mir, njene institucije se bodo lahko mirno razvijale, izgnane kongregacije se bodo lahko vrstile!

kom DS Ljubo Davidovičem, glavnim tajnikom DS, poslancem Boko Vlačičem, gozdarsko-rudarskim ministrom Miovičem. Na tej konferenci se je razpravljalo o razmerah v Vojvodini in Južni Srbiji. Zastopniki DS so navedli svoje poglede in želje. Po konferenci je Ljuba Davidović izrazil svoje zadovoljstvo o tej konferenci z dr. Koroščem.

r Belgrad, 8. maja. (Tel. »Slov.«) Predsednik DS Ljuba Davidović je po svojem sestanku z notranjim ministrom dr. Koroščem obiskal zunanjega ministra dr. Vojo Marinkoviča in se z njim razgovarjal o položaju. Posebno se je informiral o interpelaciji, na katero bo Marinković odgovoril na četrtkovi skupščinski seji.

Vsi diplomati pri Marinkoviču

r Belgrad, 8. maja. (Tel. »Slov.«) Dr. Voja Marinković je danes sprejel papeškega nuncija msgr. Pelegrinettija, francoskega poslanika Darda, romunskega poslanika Filodora, ki je na podlagi natančnih poročil obvestil našega zunanjega ministra o dogodkih v Romuniji ter izjavil, da so vesti, kakor jih prinaša časopisje o dogodkih v Albi Julii, tendenciozne in jih je največ pripisovati sovražni madjarski propagandi. Shod v Albi Julii je potekel mirno in nima posebnega značaja. V celi Romuniji vlada popoln red in mir. Nato je zunanji minister sprejel madjarskega poslanika Försterja, avstrijskega poslanika Hoffingerja, ki te dni potuje v Bern. Zatem je sprejel angleškega poslanika Kenarda.

Političnih dogodkov ni

r Belgrad, 8. maja. (Tel. »Slov.«) Političnih dogodkov ni, vsaj takih ne, kakor jih je napovedovala in jih želi opozicija. V vladni večini se stvari zelo ugodno razvijajo v znamenju konsolidacije in združevanja, ne pa razpada. Ta proces posebno napreduje v NRS. Kakor smo že poročali, se je skoro večina članov glavnega odbora izjavila za Vukičevića. Posledica sporazuma med Vukičevićem in glavnim odborom je ta, da bo list »Osvojenje« prenehal izhajati. Ta sklep so z večino glasov sprejeli tisti, ki so ta list ustanovili.

KDK napoveduje nove shode. Javnost gleda na te shode popolnoma ravnodušno, brez vsakega zanimanja. Ravno tako so tako zvani izvenstrankarski shodi poslanca Petroviča izgubili na kulminaciji in veljavi. Z zanimanjem se pričakuje odgovor zunanjega ministra Marinkoviča o interpelaciji Stjepana Radiča, Pribičevića in Jovanoviča o zunanji politiki. To bo prvi Marinkovičev govor po njegovi bolezni. Ker ni dr. Marinković radi bolezni mogel dati daljše izjave o zunanji politiki med proračunsko razpravo, se pričakuje, da bo Marinkovičev govor obširen in da bo podal sliko o vseh problemih naše zunanje politike. Od debate pa se ne pričakuje veliko, ker razen Joce Jovanoviča itak nihče iz opozicije ne obvlada zunanjepolitičnih problemov.

700-letnica.

r Belgrad, 8. maja. (Tel. Slov.) Na proslavi 700-letnice lavantinske škofije, ki se bo obhajala v Mariboru 1. maja, bo Jugoslovanski klub zastopal poslanec dr. Hohnjec.

Potres

v Atene, 8. maja. (Tel. Slov.) V Korintu sta bila danes zjutraj dva nova potresna sunka s podzemeljskim bobnenjem.

Bolgarski koridor

v Atene, 8. maja. (Tel. Slov.) Kakor se doznava iz dobro informiranih krogov, bo grški zunanji minister Mihalokopoulos koncem maja potoval v Zenevo v svrhu pogajanj z jugoslovanskim zunanjim ministrom Marinkovičem in bolgarskim zunanjim ministrom, da se najde možnost za bolgarski koridor do Egejskega morja. To vprašanje je v zvezi z neuilsko mirovno pogodbo ter s finančnimi in reparacijskimi vprašanji. Če bi prišlo v tem vprašanju do sporazuma, bi lahko prišlo do sklenitve prijateljske pogodbe med obema državama.

Kellog dobi Noblovo nagrado

v Berlin, 8. aprila. (Tel. »Slov.«) »B. Z. am Mittag« poroča, da je komite za Noblovo nagrado za letošnje mirovno Noblovo darilo med drugim izbral tudi ameriškega državnega tajnika Kelloga radi njegovega načrta protivojne pogodbe.

kvarjenega magneta ni mogel doseči cilja. Dve leti nato je poletel na severni tečaj Amundsen, ki je zašel v ledeno past in cel mesec ni bilo glasu o njem; slednjič pa se je s tovariši le izkopal iz ledenega objekta in se vrnil z letalom v obljudeni svet. Na severni tečaj ni prišel. To se je posrečilo šele prihodnje leto — 1926, dne 8. maja Američanu Byrd; tri dni nato je pa dosegel isti cilj italijanski zrakoplov »Norge«. Dne 15. letos je preletel severni tečaj kapitan Wilkins in prav te dni je zopet na poti na skrajno točko zemlje general Nobile, ki je vodil tudi »Norge«.

Ogromne povodnji na Norveškem

Na Norveškem so narasle vode odnesle kilometer dolg jez in voda je zalila 2700 km² zemlje. Mnogo hiš se je porušilo, druge so pod vodo in pokrite z deset metrov visokim ledom. Voda in ledovje je porušilo mnogo mostov in železniške proge. Pri Koppangu je nastala cela ledena barijera.

Novoizvoljen francoski parlament

Pri zadnjih volitvah izvoljena francoska poslanska zbornica res zasluži označbo »novac«. Kajti vanjo je prišlo 306 novih poslancev, torej celih 50 odstotkov, kar se že od l. 1919, ni zgodilo. Med novimi poslanci je mnogo zelo mladih ljudi, ki bodo brez dvoma prinesli v zbornico novega, svežega duha. — Kot »najlepšo izvolitev v Franciji« označujejo izvolitev posl. G. de Grandmaisona, kateremu je njegovo volilno okrožje Saumur po 35 letih izkazalo svojo zvestobo z 11.000 glasovi večine. — Še z večjo volitvijo je bil izvoljen nanteški poslanec, ki nosi po čudnem naključju enako ime: Le Cour Grandmaison. Le-ta je dobil od 20.405 volivskih glasov 18.584.

Volitve so draga reč

Zakon v Nemčiji določa, da nosi štiri petine volivnih stroškov država, eno petino pa občine. L. 1924 so stale nemške volitve državo 1.120.600 mark, občine pa 179.690 mark, skupaj tedaj 1.300.290 mark. To so seveda samo službeni stroški. — Volivni stroški političnih strank znašajo nekajkrat več.

Romarski avtomobil v puščavi je zgrešil pot, 20 oseb umrlo za lakoto

Iz Jeruzalema poročajo, da je romarski avtomobil, ki je vozil iz Bagdada v Beirut 20 romarjev, v puščavi zašel. Ko ga je neko angleško letalo našlo, so bili mrtvi že vsi romarji s šoferjem vred.

Brusilec največjih diamantov umrl

Diamantu da njegovo pravo vrednost šele brusilec in ni vseeno, v kakšne roke pride kak diamant; mojster opravi svoje delo vse drugače nego kak šušmar ali vajenec. Največji diamant, ki se je kdaj našel, je »Cullinan« in tega je izbrusil Henri Koe. Diamant so našli l. 1905. na južnoafriških diamantnih poljih ter je tehtal 3025 karatov, to je 620 gramov. Brusilec Koe je potem s svojo obdobjevanja vredno umetnostjo dosegel, da je kamen ne le najtežji, marveč tudi najlepši na svetu. Prav bi bilo, da bi kamen nosil njegovo ime, toda ni se zgodilo tako, marveč so imenovali diamant po predsedniku dijamentnega rudnika, kjer so kamen našli — Cullinan. Južnoafriška vlada je kamen odkupila in ga poklonila angleškemu kralju Edvardu VII. — Koe je bil malo prej izbrusil drugi znameniti diamant »Excelsior« in prejel zato od kraljice Viktorije red oranje-wassawskega viteza. Poslej je svet na brusilca umetnika pozabil in te dni je 56 let star umrl v zelo skromnih premoženjskih razmerah.

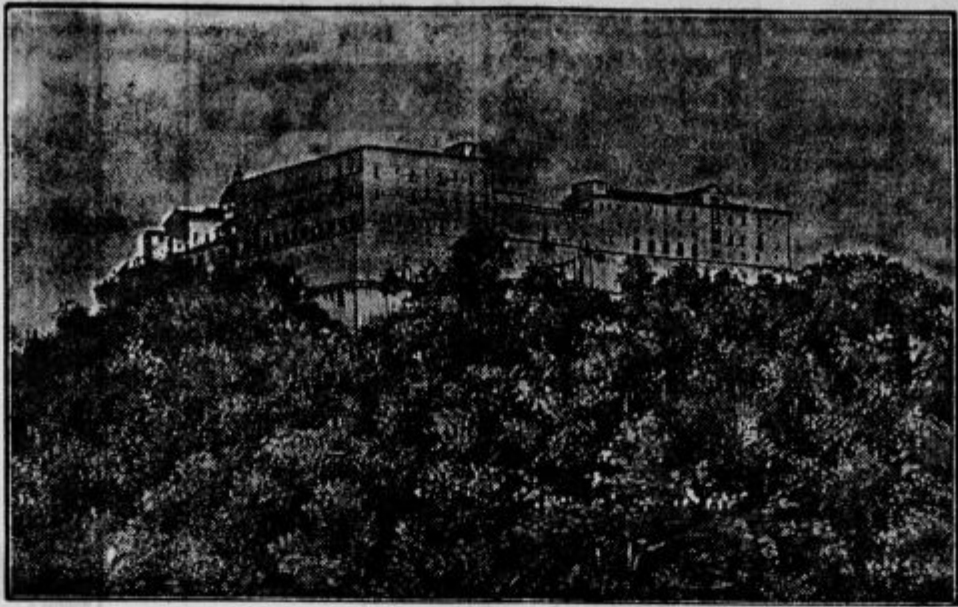
Zblaznel orožnik ustrelil šest ljudi

V Bati, okraj Tolna na Ogrskem, je orožniški stražmojster Stefan Kovacs na kosarniškem dvorišču snažil svojo puško. Nenadoma se mu je omračil um in začel je streljati na vsakogar, ki mu je prišel pred oči. Najprej je ustrelil častniškega namestnika, ki je stal v njegovi bližini, in nato še njegovo ženo, ki je hitela možu na pomoč. Potem je šel Kovacs v kuhinjo in tam ustrelil kuharico. Med večnimi vrati je stal eden orožnikov, ki ga je Kovacs tudi ustrelil. Nato je odšel blaznež v gostilno, kjer je spil liter vina; od tam je šel v konsum in ustrelil poslovdjo. Sedaj je prihitela policija in Kovacs obkrožila. Ko je videl, da ne more uiti, si je pogнал kroglo v glavo in mrtve obležal.

Kako »govore« živali

Ze dolgo se trudijo učenjaki, da bi razjasnili živalsko »govorico«, to je glasove, s katerimi se živali sporazumevajo med seboj in se obračajo z njimi tudi na človeka, če žive v njegovi bližini. Dozdaj so se pa vsi taki poizkusi ponesrečili, ker metode raziskavanja niso bile zanesljive. Šele v zadnjem času se je posrečilo monakovskemu profesorju dr. Bastianu Schmidu najti način, ki je popolnoma zanesljiv, jasen in sposoben za analizo in najrazličnejše primerjave. Dr. Schmid živalske glasove — fotografira, to se pravi zračne tresaje, ki jih ti glasovi povzročajo. Sedaj bo mogoče različne živalske glasove primerjati s človeško govornico. Zanimivo je, da imajo nekatere živali prav tako oblikovano jabolko kakor človek, a ker nimajo govornega središča, ne znajo govoriti.

Za duha in srce

1400 letnica Monte Cassina

Letos je preteklo 1400 let, odkar je eden največjih genijev zapada, »zadni Rimljan« sv. Benedikt iz Nursije, sezidal na Monte Cassinu v napolijski provinci Caserta na mestu Apolonovega templja samostan. Tu je tudi sestavil sloveča benediktinska meniška pravila. Zato Monte Cassino po pravici velja kot razsadnik benediktinskega menišva in benediktinske misli po vsem krščanskem zapadu. Sveti Benedikt, rojen 480 p. K. iz sloveče rimske rodovine Anicijev, umrl 543, se je že zgodaj odrekal posvetnemu življenju in zasnoval red, ki je do 13. stoletja bil na zapadu edini ter je ostal klasične rimske kulture ohranil in jih vredil v novo krščansko kulturno življenje, katero se je začelo po razsulu in anarhiji takozvanega preseljevanja narodov na zapadu bohotno razcvitati. Pravila sv. Benedikta na najsrečnejši način združujejo kontemplativno življenje in bogocastno udejstvovanje (sloveča benediktinska liturgija) z aktivnim delom na vseh področjih kulture: znanosti, umetnosti, poljedelstva in obrti. Sinovi sv. Benedikta nam niso ohranili samo rimskih klasikov, ampak so tudi prvi začeli mlade narode Evrope podučevati v racionalnem poljedelstvu in si tako po pravici zaslužili ime prvih kulturonoscev krščanstva po razpadu rimskega imperija.

Monte Cassino sam je bil dvakrat do temelja razdejan — 589, po Langobardih, 884 po Saraceni; leta 1349 pa ga je porušil strahovit potres, vedno pa iznova vstal iz razvalin. Užival je naklonjenost največjih papežev in vladarjev Evrope. V njem so se vzgajali ali so začasno bivali največji učenjaki, svečeniki, misijonarji in reformatorji; tako za zgodovino naših krajev tako važni Pavel Dijakon, opat Deziderij, sv. Vojteh praški, Odilo klinijski in drugi. Opat Monte Cassina nosi naslov »Poglavarja vseh opatov benediktinskega reda« in je obenem škof montecassinske dijeceze. Francozi so pod Napoleonom samostan izropali, italijanska vlada pa ga je l. 1867 formalno razpustila, vendar pa proglasila kot »monumento nazionale« in menihi pustila kot njega »varuhe«. Samostan ima velik arhiv in slovečo knjižnico, v kateri so dragoceni rokopisi in tiski; glasbena knjižnica poseduje med drugim originalni rokopis Pergolesijevega Stabat mater. Iz tega samostana je izšel tudi najbolj sloviti moderni italijanski zgodovinar P. Luigi Tosti. V novjšem času se je preselila v M. Cassino sloveča beuronska umetniška šola, ko je bila vsled kulturnega boja v Nemčiji razpuščena benediktinska opatija Beuron. Beuronci so Monte Cassino okrasili s krasnimi freskami in plastikami. Na M. Cassinu je danes tudi dijecezansko semenišče za posvetni kler, ki ga vodijo menihi. Monte Cassino tudi danes obiskujejo vladarji, učenjaki in umetniki s celega sveta.

Tainova stoletnica

Letos je preteklo sto let, kar se je v mestu Vouziers na Francoskem rodil Hippolyte Taine, eden najmočnejših in najvplivnejših duhov, ki jih je v preteklem stoletju imela Francija, in najizrazitejši zastopnik ter duhovni glasnik XIX. stol. sploh. Umrl je l. 1893 in je pokopan v savijski vasi Menthon-Saint-Bernard. Na skromnem nagrobniku stoji v latinskem jeziku napis, da je iskreno in neutrudno v filozofiji, zgodovini in literaturi iskal najglobljih vzrokov in da je ljubil edino resnico.

Kot ideolog in teoretik naturalizma je imel na svojo dobo ogromen vpliv. K uspehu mu je zlasti pripomogla sugestivna moč njegovega sijajnega stila. Njegov pojav je v tesni zvezi tudi z umetniškim stremljenjem njegovega časa, podobno kot sta

bila pozneje novoromantikom idejna voditelja Bergson in Simmel. Taine je bil dosleden zastopnik racionalizma in pozitivizma. V duhovne vede je zanesel naravoslovne metode, da bi tako zadobile značaj eksaktnosti in znanstvene opravičenosti. Dosedno mu je bil izključni razum najvišja, suverena zmožnost, ki ne pozna nobene ovire in kateremu je vse dostopno. »Jaz mislim, da je človeškemu duhu vse mogoče. Ni nobene skrivnosti, ki bi se ne mogla dognati.« Taine pojmuje vse življenje (psihološko, historično, umetnostno) v zmislu fizične kavalnosti. V tem oziru je najbolj značilna njegova teorija miljeja, ki je v umetnostni znanosti pomenila velik korak naprej in ki ni ostala brez trajnih pozitivnih vsehov v odkritju novih vidikov. Ta njegova teorija uči, da je umetnost mehaničen produkt rase, miljeja (fizičnega in historičnega) in momenta. Taine je iz umetnostnega dogajanja docela izločil pomen tvorne osebnosti.

Taine-a kot zastopnika naturalističnega-racionalističnega XIX. stoletja je naš čas že prekal, kot velikega, borečega se duha pa ga mora spoštljivo priznati zlasti mu kulturna Francija, ki je od njegove modrosti in domoljubne gorečnosti neizmerno pridobila, dolguje silno veliko.

Saljapin

najslavnejši ruski operni pevec, gostuje te dni v berlinski državni operi, kjer bo med drugim pel tudi don Kihota.

Muzikalno predavanje

je imel v nedeljo 6. t. m. dopoldne v Filharmonični dvorani dr. Jos. Mantuani. Bila je to majhna proslava 50-letnice našega plodovitega, za razvoj moderne glasbe pri nas presluznega skladatelja Emila Adamiča. Predavatelj je podal življenje in delo Adamičeve, kvartet g. dr. P. Kozine pa je nato izvajal sedemnajst Adamičevih skladb za štiri glase oz. samospeve s spremljevanjem klavirja. Program je bil v jedru retrospektivno izbran in se je začel z »Zapuščeno«, ki je prva Adamičeva objavljena skladba (»N. A.«). Mešano so sledile potem

starejše, mlajše in najnovejše Adamičeve skladbe: »Krški zvonovi«, »Scherzando«, »Sv. Jožef«, »Jezus je majhen«, »Tica vuga« itd. Od teh so bile nekatere prvič izvajane. Dr. Kozinov kvartet (Kozina, Grom, Berlot, Kragelj) ima visoko pevsko in umetniško kulturo; glavno melodijo je nosil zvočni dr. Kozinov tenor; g. Berlot je prvovrsten pevec silnega obsega. V »Krških zvonovih« imajo glasovi hudo nalogo, namreč zveneti v izredno globokih basih. Kvartet je bil težkočam kos in se odlikuje po lepem prednajanju in disciplini.

Samospeve so peli dr. Kozina, Berlot in Pavlič (tudi Kozinov učenec), spremljal jih je na klavirju prav takto g. prof. Jeraj, ki mu gre zahvala za prirejanje mladinskih koncertov, ki naj bi jih bilo čimveč.

Koncert je lepo uspel; bil je dobro obiskan in je lepo vplival na mladino.

Dva pevka koncerta

Dva naša odlična pevka zbor — zbor »Bralnega društva« v Gorjah in pevski zbor »Sloga« sta v nedeljo 29. aprila priredila svoje redne letne pevke koncerte. Pomen koncertnih nastopov naših podeželskih zborov je bil že ponovno poudarjen in ga znova podčrtavam.

Gorjanski zbor je imel na programu večino skladb iz »Pevca« (Schwab: Ptčka; Ocvirk: Pomladna, Zori rumeno žito; Vodopivec: Na morju; Kimovec: Zaročenka; Klemenčič: Slanica; Dolinar: Mamici in Rodna vasica (rokopis) in E. Adamičev: Kresovale tri devojke iz »Zborov«.

Zbor od leta do leta vidno napreduje. Intonacija je bila vseskozi dobra, ritmična vglajenost je tudi ugajala; v splošnem je v zboru bila najslabša deklamacija (vedni povdarki zadnjih zlogov) pri moških glasovih pa je bilo opaziti še preveč trdote, sile in pomanjkanje lahкости, prožnosti, gibčnosti. Svojo moč je zbor razvil v Adamičevi: Kresovale tri devojke, ki jo je ritmično in intonacijsko dobro izpeljal. Vodstvo koncerta je bilo v spretnih rokah pevovodje Tončka Bižala, ki se — enako s svojim zborom — stalno izpopolnjuje in napreduje.

Nastop radovljiskega pevkega zbor »Sloga« je bil tudi to pot na takšni višini, da so bile upravičene nade, katere stavi celotno radovljško okrožje na ta zbor. Koncert je otvorila Prelovčeva: Slava delu! — Sledile so: Gerbičeva: Gondolirjeva pesem; Kimovec: Jaz bi rad rudečih rož; Dolinarjevi: Rodna vasica in Vabilo (moški zbor). V drugem delu so bile izvajane: Klemenčičevi: »Balade (moški zbor) in »Slanica« (ženski zbor). »Balada« (iz »Pevca«) je bila prvič izvajana, je jako lepo donela, da se je le čuditi, da zbori te pesmi že preje niso uvrstili v svoje programe. Enako učinkovit je bil Tomčev »Spomin«, Schwabova »Ptčka« in njegova zmeraj enako lepa »Zlata kavglica«, ki jo je zbor zapel z odločnostjo in ljubeznijo, da je bilo veselje. Tudi ta koncert je pokazal, da bi pevka društva rada gojila ženske zore, le da manjka primernih zborov za tovrstne edince.

Zbor »Sloga« je v glavnem dobro vpet, glasovi že primeroma skoraj izenačeni, le basovski glasovi mestoma uidejo preveč v ospredje. Agilnost in spretnost pevovodje Gusla Fabiana je že znana; že nekaj let sem stalno prireja redne pevke koncerte s svojim zborom in poleg tega tudi ne zamenja okrožnih nastopov. Glede izvajanja skladb bi mu mogel očitati preveliko ritmično enakomernost, res je vsekakor glavni ritmični tok mora biti vseskozi ohranjen, toda v tem ali onem oziru važna mesta pa morajo biti svojemu stališču primerno podčrtana, največkrat tudi ritmično primerno tolmačena. — Pa nič zato! Koncerta smo bili veseli, ker smo videli delo, delo, ki vodi stalno leto za letom k gotovemu napredku! D.

Modni kamgarn
športni ševjot
za fine oblake.
Velika izbira,
ugodine cene.
R. MIKLAVG — Pri školu —
Ljubljana

Slovensko-srbohrvatski slovar

Sestavil dr. Albin Vilhar.
V platno vezan Din 70.—.

Jugoslav. knjigarna v Ljubljani

Veliko Vam koristi

če si omislite
kolo
ali
šivalni stroi
znamke **Gritznor** in **Diamant**
ednole pri
JOS. PETELINC
Ljubljana, blizu Prešernovega spomenika.
15 letna garancija. Pouk verzenja brezplačen.

Vaša želja se Vam izpolni

in imeli boste obleko in perilo iz najboljšega, novomodnega blaga po zelo nizki ceni, ako si isto nabavite pri trvdki

L. N. Šoštarič - Maribor,
Aleksandrova cesta 13.

Pohištvo

posteljnina, vložki, modroce, zastori, postelj. odeje, pohištvena tkanina itd., najbolje in najceneje pri
KARLU PREIS, Maribor
Gospodsk. ulica 20. — (Brezplačni ceniki.)

POZOR! Trgovci POZOR!

Radi pomanjkanja trgovskih prostorov sem primoran, opustiti delno svojo bogato zalogo raznega galanterijskega in kratkega blaga na debelo; vsled tega odprodajam razno blago po znižanih cenah.

OSVALD DOBEIC

Veletrgovina galanterije in pletenja
LJUBLJANA, Pred Škofijo 15

Agenti

za prodajo državnih vrednostnih papirjev na obročna odplačila, se iščejo proti dobri proviziji. Ponudbe poslati na upravo lista pod »Unosna zarada« št. 4507.

Mnogim še ni znano,

da želodčne in črevesne bolezni, glavobol, nervozno, pomanjkanje spanja, slab tek, zlato žilo, povzroča slaba prebava, katero najučinkovitejšo odpravi znani eliksir FIGOL. Prepričajte se tudi Vi, da preizkušena zdravilna specialiteta FIGOL eliksir uredi prebavo in Vam vrne zdravje. FIGOL izdeluje in razpošilja po pošti proti povzetju s navodili uporabe

lekarna dr. Semelič, Dubrovnik 2.
Originalni zaboječ s 3 steklenicami 105 Din,
z 8 steklenicami 245 Din, 1 steklenica 40 Din.

Pozor!

Krojno risanje in prirobovanje damskih oblek poučuje edino strokovno izprašana učiteljica gospa

ROZA MEDVED

Ljubljana, Mestni trg 24, naspr. magistrata.

Istotam se izvršujejo damske obleke, kostumi, plašči itd. po zmerni ceni ter

raznovrstni kroji po meri.

Dohodki od trošarine so značali v tem letu 720.6 milj. Din, proračunani pa so bili na 755.1 milj. Din. Takse so prinesle 1000.8 milj. Din; proračun je bil pa 1062 milj. Din. Pri takсах je prišlo v državno blagajno torej 28.4 milj. Din več kakor po proračunu, pri trošarini pa 84.5 milj. Din manj. Pripominjamo, da so značali dohodki od trošarine v letu 1926/27 756 milj. Din, od taks pa 1094 milj. dinarjev.

Konkurenca v čokoladni industriji postaja vedno večja. Uvoz iz Italije zadnje čase popuša. V državi imamo nad 10 tovarnen za čokolado, od teh 2 v Sloveniji. Zlasti hitro se razširja tovarna »Kandol«, d. d. v Karlovcu, za katero stoji švedski kapital (tovarnar Kandol ima v posesti večino delnic največje nemške čokoladne tovarne »Sarott« v Berlinu.)

Srednjeevropska gospodarska konferenca na Dunaju. Te dni se je vršila na Dunaju Srednjeevropska gospodarska konferenca. Zastopana je bila tudi naša država po vseučil. profesorju dr. V. Bajkicu, ki je predaval o vzrokih gosp. krize v Srednji Evropi. Predavatelj, učenec Lujo Brentana, je mnenja, da je med drugimi iskati vzrokov tudi v visokih carinah in v sistemu največjih ugodnosti.

Borza

Dne 8. maja 1928.
DENAR.

Danes so večinoma devizni tečaji nekoliko popustili. Edino Trst se je uvrstil na 299.45 od 299.25, Berlin, Curih in Newyork so pa ostali neizpremenjeni. Promet je bil srednji. Privatno blago v devizah Trst in Newyork, ostalo je dala Narodna banka.

Devizni tečaj na ljubljanski borzi

8. maja 1928.

	povpraš.	pon.	srednji	sr. .V.
Amsterdam	—	2292.50	—	—
Berlin	1357.75	1360.75	1359.25	1359.25
Budimpešta	—	992.70	—	—
Curih	1093.50	1096.50	1095.—	1095.—
Dunaj	797.95	800.95	799.45	799.75
London	276.95	277.75	277.35	277.36
Newyork	56.71	56.91	56.81	56.81
Pariz	—	223.60	—	223.64
Praga	167.99	168.79	168.30	168.45
Trst	298.45	300.45	299.45	299.25

Zagreb. Berlin 1357.75—1360.75, Curih 1093.50—1096.50, Dunaj 797.95—800.95, London 276.95—277.75, Newyork 56.71—56.91, Pariz 222.60—224.60, Praga 167.99—168.79, Trst 298.38—300.38.

Belgrad. Berlin 1357.75—1360.75, Budimpešta 991.2—994.2, Curih 1093.50—1096.50, Dunaj 797.95—800.95, London 276.95—277.75, Newyork 56.71—56.91, Pariz 222.60—224.60, Praga 167.99—168.79, Trst 298.175—300.175.

Curih. Belgrad 9.1325, Berlin 124.12, Budimpešta 90.82, Bukarešt 3.21, Dunaj 73.01, London 25.325, Newyork 518.85, Pariz 20.43, Praga 15.375, Trst 27.3375, Sofija 3.74, Varšava 58.15, Madrid 87.50.

Trst. Belgrad 33.42—33.54, Curih 365—367, Dunaj 264.25—270.25, London 92.64—92.66, Newyork 18.95—18.96, Pariz 74.65—74.85.

Dunaj. Devize: Belgrad 12.50625, Kodanj 190.65, London 34.6025, Milan 37.445, Newyork 710.65, Pariz 27.975, Varšava 79.66. Valute: dolarji 708.25, francoski frank 27.97, lira 37.42, dinar 12.44.

Praga. Devize: Lira 177.25, Belgrad 59.40, Pariz 132.75, London 164.75, Newyork 33.75.

Dinar: Newyork 176, Berlin 7.36, London 77.80.

VREDNOSTNI PAPIRIJI.

Danes je za državne papirje zopet čvrstješa tendenca. Vojna škoda je v Zagrebu šla na 445—447, kakor se je uvrstila tudi za termine, v Belgradu pa na 442—445. Med bančnimi papirji se je uvrstila Prastrediona od 810—812.50 na 812.50—815, med industrijskimi pa Vevče od 106—115 na 109—115.

Ljubljana. 7% invest. posoj. 90.50 den., Celjska 158 den., Ljublj. kreditna 128 den., Prastrediona 810 den., Kred. zavod 157—175, Vevče 105 den., Ruše 265—280, Stavna 56 den., Sešir 105 den.

Zagreb. 7% invest. posoj. 91—91.50, agrari 97.50—98.25, vojna odškodnina 445—447, maj 450, dec. 470—474, Hipo 58.50, Prastrediona 812.50—815, Ljublj. kreditna 130, Sečerana 515—520, Drava 850—875, Slavonija 14, Trbovlje 590—540, Vevče 109—115, Jugo 88.

Belgrad. Vojna odškodnina 442—445 (3000), ult. maj 447—450 (2800), ult. junij 452—454 (3850), Brod. društvo 600, Zem. banka 57.58, Privredna banka 100.90, Rdeči križ 60, 7% invest. pos. 92.50, agrari 57.

Trst. Adria 201, Assicurazioni Generali 6955, Cosulich 208, Riunione adriatica 3340, Triplicovich 842, Split cement 250, Trž. Lloyd 600, Dalmatia 160, Oceanica 92.

Dunaj. Podon.-savaka-jadran. 82, Živno 108, Hipo 7.25, Alpine 44.50, Leykam 9.60, Trbovlje 68.75, Ruše 36.25, Gutmann 27.90, Mundus 188, Slavonija 160.

BLAGO.

Ljubljana. Les: Deske smreka-jelka 18 m monte fko meja 1 vag. po 490, antese smreka-jelka 10—18 m dolge srednjega premera 11—14, fko vag. meja 1 vag. po 300, letvice smreka-jelka 12×24 3 in 4 m dolge fko vag. nakl. post. 1 vag. po 600 (4 m) in po 540 (8 m). Zaklj. 3 vag. Tendence čvrsta.

Dež pridelki (vse samo ponudbe; slov. post., plač. 30 dni, dob. prompt): Pšenica 78—79 kg 2% baška 410—412.50, slav. 397.50—400, koruza baška času primerno suha kval. gar. 845—847.50, za maj 350—352.50, činkvantin času primerno suh, zdrav rešetan 350—355, oves baški, zdrav rešetan 305—310, ajda dom., zdrava, rešetana 295, moka 0 g vag. bl. plač. po prejemu fko Ljubljana 555—565; zaklj. —. Tendence neizpremenjena.

Eksekutivna prodaja: 15 kom. gov. kož (382 kg), 10 kom. tel. kož (47 kg), izsoljenih, zdravih, plač. takoj fko skladišče Ljubljana klavniča, goveje 16.50, telečje 25.50.

Novi Sad. Pšenica bač. 360—362.50, bač. potiska 302.50—365, ban. 357—357.50, oves bač. 262.50—267.50, ban. 262.50—267, koruza bač. 295—300, maj 300—305, jun. 305—307.50, bela 297.50—302.50, ban. 292.50—295, srem. 295—300, moka 0 g in gg 487.50—497.50, št. 2 467.50—477.50, št. 5 447.50—457.50, št. 6 425—435, št. 7 350—360, št. 8 240—245. Promet: 19 vag. pšenice, 13 vag. koruze, 5 vag. otrobov.

Budimpešta (terminska borza), 8. maja. Tendence čvrsta. Pšenica maj 33.82, 33.88, zaklj. 33.88—33.90, okt. 31.46, 31.58, zaklj. 31.56—31.58, marec 33.60, 33.58, zaklj. 33.60—33.62, rž maj 31.44, okt. 27.40, 27.64, zaklj. 27.64—27.66, marec 29.40, 29.50, zaklj. 29.48—29.52, koruza maj 28.08—28.16, zaklj. 28.16—28.18, julij 29, zaklj. 28.96—29.

Sveta življenje in vrvenje

Koliko škode je prizadejal Bolgarom potres

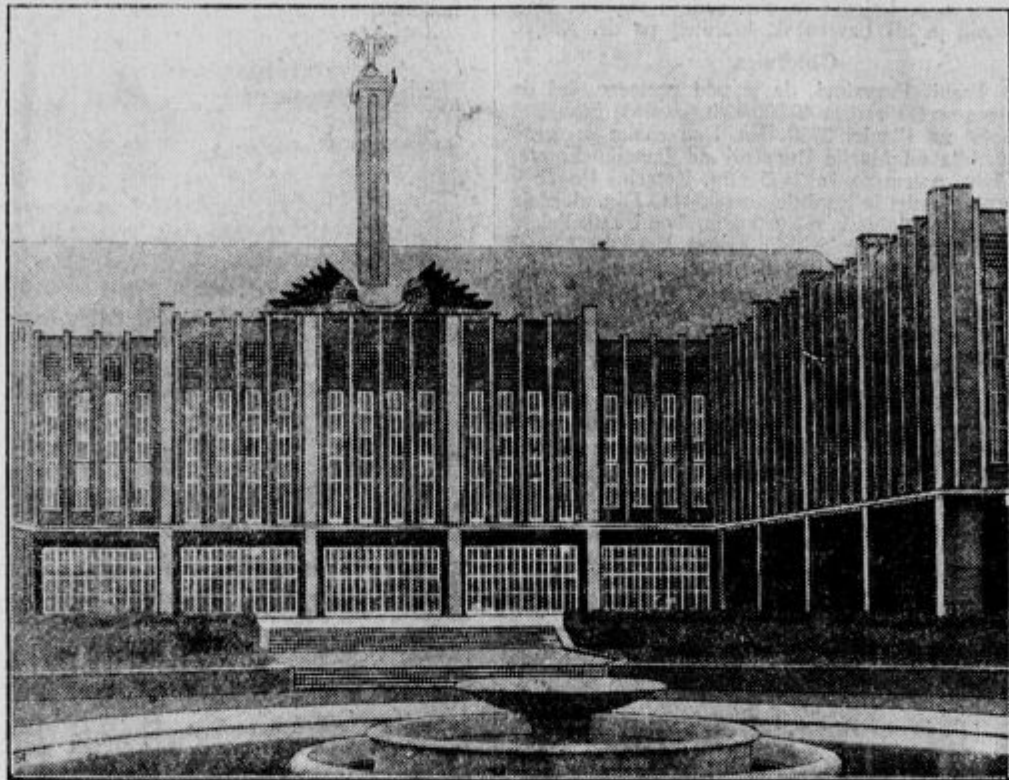
Bolgarski časopis »Zora« objavlja statiko ministrstva notranjih zadev o škodi, katero je povzročil potres.

Plovdiv: popolnoma razrušenih hiš 3600, na pol razrušenih 6000, ljudi brez hiš 75.000; mesto ima prebivalcev 85.181.

Plovdivska okolica: popolnoma razrušenih hiš 3124, na pol razrušenih 4100, ljudi brez

prebude, planejo, stro svoje verige in svoje tlačitelje in postavijo ves red na glavo. Potem pa se utrudijo, umire in znova služijo kakor prej. Do prihodnjic...

Izrazit zgled za to nam dajejo razne potresne in vremenske katastrofe. Neka čisto svojevrsna, naravna katastrofa, o kateri so došla v Evropo le kratka, nejasna in nepopolna poročila, je pa pred par leti zadela južnoameriške države Ecuador, Peru in pol Chile. Ta katastrofa kaže, kako kruto igro

Kako veličastna bo kölnska razstava tiska, sklepamo lahko iz gornje slike, ki nam predstavlja razstavalni prostor.

strehe 34.000, prizadete vasi 35 od 89, celo prebivalstvo okolice 136.401.

Borisovgradska okolica: popolnoma razrušenih hiš 1537, na pol razrušenih 1892, prebivalstva brez strehe 38.000 od 42.977; od 23 vasi je bilo prizadetih 17.

Cirpanska okolica: razrušenih hiš 4715, na pol razrušenih 2310, prebivalstva brez strehe 71.000 od 76.303. Prizadete so vse vasi, namreč 57.

Stanimaška okolica: razrušenih hiš 3629, na pol razrušenih 2212, ljudi brez hiš 38.000 od 81.753; prizadetih vasi je 22 od 54.

Haskovo: razrušenih hiš 15, na pol razrušenih 235.

Haskovska okolica: razrušenih hiš 482, na pol razrušenih 2750. Prizadetih vasi 17 od 54, prebivalstva brez strehe 9400 od 66.733.

Vsega skupaj je razrušenih hiš 17.102 in na pol razrušenih 19.579, prebivalstva brez hiš 265.400 od 515.600 v prizadetih krajih.

Nepreračunljivost naravnih sil

Po pravici je moderna tehnika ponosna na svoje pridobitve in po pravici se hvali, da si je podjarmila in usuznjila naravne sile. Toda te sile so nepreračunljive, kakor so nepreračunljive ljudske mase; kakor se zdi, da so že popolnoma ukročene in nesposobne za vsak upor, tako se nekega dne nenadoma

si včasih dovoli narava s človeško usodo in človeškimi napravami.

Splošno je znan veliki vpliv, ki ga imajo morski tokovi na zemeljsko površino. Tako izpreminja znameniti zalivski tok severne in srednjeevropske dežele v prijetne, rodovitne pokrajine, nasprotno pa tečajni tokovi ohlajajo podnebje. Zato je n. pr. na Labradorju silen mraz in uspevajo ob obali samo arktično-planinska zelišča, ne pa katerakoli drevesa.

Ob zapadni južnoameriški obali struji antarktični tok, ki prihaja iz južnega Ledenege morja in se v višini Ecuadorja obrne proti zapadu in v tamkajšnjih vodah Velikega oceana izgublja. Znan je pod imenom Perijski ali Humboldtov tok. Njegovi spremljevalci so mrzli vetrovi, ki v zvezi z drugimi činitelji povzročajo, da tu skoraj nikdar ni dežja ter se razprostira ob celi obali od Ecuadorja preko Peruja in skoro celega Chileja 100 do 400 km široka puščava.

Temu toku prihaja iz Panamskega zaliva nasproti topli tok »Deteta Jezusa« — Corriente del Nino. Ta tok je navadno čisto neznačen in se v višini ecuadorsko-perijske meje izgublja, tako da se z mrzlim, od juga prihajajočim tokom ne križa.

Ta red morskih tokov se je pa v začetku l. 1925. jel motiti in se končno postavil na glavo: topli tok je začel prodirati v področje mrzlega in končno popolnoma prevladal. Posledica je bila strahovita trimesečna vremenska revolucija.

Dne 19. in 20. januarja navedenega leta so ugotovili zadnje južne sape. Nato se je pojavil topli protiveter, ki mu je za petami sledil njegov povzročitelj — Tok Deteta Jezusa. V prvih dneh marca so že ladje v vseh pristaniščih od Ecuadorja do polovice Chileja plesale v toku, prodirajočem od severa proti jugu.

Silne so bile ob tem dogodku izpremembe v podnebjih. Nad predeli, na katere cela leta ne pade niti kaplja dežja, so se zbirali gosti oblaki in sledila je nevihta za nevihto. V celi pomladi sta bila samo en dan in ena noč, ko ni deževalo. Reke in suhe struge so se napolnile in prelele z vodo; iz ecuadorskih gora prihajajoči Chanchang je n. pr. v eni sami noči narasel za 6 m. Vihrajoče vode so zalile vse predele in uničile, kar so kje ustvarile človeške roke: pota, železnice, mostove, hiše. V Peruju so bile južne železnice že v januarju popolnoma uničene. Naselbine so bile obdane z vodo in v mesta Lima in Callao se je moglo po živeti le z največjo nevarnostjo. V soparni vlažnosti so se po močvarah kotile mirijade komarjev in drugih južnih kali in širile so se malarija in druge kužne bolezni. Bolniki so mnogokje umirali brez pomoči, ker ni bilo prometnih sredstev za prevažanje zdravnikov in zdravil.

Mnogokrat so se luke z naplavinami, ki jih je prinašal »Nino«, popolnoma zamašile. Drevje, koreninje, lesovje in drugo je bilo tesno zarito drugo v drugo in se je zdelo kakor en sam ogromen splav. Vmes je ležalo na tisoče mrtvih in živih živalskih trupel, posebno ptiči in ribe, pa tudi martinčki in kače.

Tuji morski ptiči so gazili po obali in si v blatu iskali hrane; istotako so se ob obali pojavile ribe, ki jih je preje mrzli tok zadrževal. Domače ribe pa so bile pregnane ali ugonobljene, ribolov uničen. Ravno tako je naravna katastrofa pregnala ali uničila vse tamkajšnje ptičje vrste. Privabil pa je topli tok kraljeve letalce oceanskih zračnih daljav — albatrose.

Nič manjša ni bila izprememba v rastlinstvu. Ko so v marcu ponehali nalivi in se je voda začela odtekati, je preje pusta, siva puščava tekom treh dni bujno zazelenela in se razcvetela. Tu so se v polni krasoti razvile cvetice, ki jih že 40 let nihče ni videl v teh krajih. Za približno 24 vrst cvetlic je bil čas cvetja pravzaprav že minil; toda Nino je naredil čudež in jih poklical k zakasnelemu vstajenju. Celot bombaž so mogli saditi in vodene dinje so izvrstno uspevale. Gorska pobočja in ravani so blestele v najsočnejših tropičnih barvah, a nad vsem tem nenadno pričaranim paradizom se je razprostiralo temnomodro nebo.

Ta smejoči se pokrajinski obraz je pa imel tudi svoje grde gube: po nalivih so ostala še dolgo obširna močvirja, ki so razširjala bolezen in smrt. Junijski vetrovi in peščeni viharji so pa prinesli še novo nadlogo: nač polja in vrtove so se zgrnile kobilice in čiriki in v kratkem času uničili, s čimer je bila narava tako nenadoma blagoslovila puščavo in na kar so se s tolikim upom zanašali ljudje in živali.

Poslej se je stari red v južnoameriških vodah zopet uveljavil: Nino se je umaknil v svoje stare meje in antarktični mrzli tok je zopet prevzel gospodstvo. Sledovi naravne revolucije so se zabrisali.

Vzroki teh tokovnih izprememb še niso pojasnjeni; le toliko je ugotovljeno, da se redno ponavljajo približno vsakih sedem let, čeprav seveda ne v tolikem obsegu. Zanimivo je, da zadnja južnoameriška tokovna katastrofa sovpada z največjo površino solčnih peg l. 1925. Vse kaže na to, da bi vendar utegnili biti neka zveza med velikimi zračnimi krizami in onimi magnetičnimi motilnimi na solncu, čeprav to še ni točno doganjeno.

4-letna filmska igralka Anglezinja Patricia Cortney, ki bo igrala te dni v Berlinu celo glavno vlogo.

Od Andree-ja do Wilkinsa

Ob priliki zadnjih poletov na severni tečaj se listi spominjajo tragične usode raziskovalca Andreeja, ki se je leta 1897. prvi izročil zračnim višavam, da bi prišel na tako zaželeni cilj: severni tečaj.

Andree je spoznal, da vsled ledovja z ladjo ni mogoče doseči severnega tečaja. Zato je l. 1895. zasnoval načrt, da bi prišel na cilj po zračni poti. Misel je bila popolnoma pravilna, toda kako nepopolna so bila tedaj še sredstva za tako pot! Vodljičev zrakoplov ali letala tedaj še niso poznali in Andree se je moral odločiti na prost balon. Dal je na Spitzbergh zgraditi veliko lopo, v kateri naj bi se balon napolnil s plinom in nato s svojimi potniki izročil milosti vetrov. Tem potnikom ni bilo mogoče, da bi v sili kje pristali, marveč so bili popolnoma odvisni od dobrega ali slabega vetra.

L. 1896., ko je hotel Andree odpluti na tečaj, se nikakor ni hotel ustaliti ugoden južni veter, zato se je polet odgodil na prihodnje leto. Dne 30. junija 1897 je slednjič nastopil ugoden veter. Ta dar so napolnili balon in dne 11. julija je Andree s svojima spremljevalcema Fränklom in Strindbergom nastopil svoje zadnje junaško potovanje, s katerega se ni več povrnil. Vse iskanje in poizvedovanje za njim je ostalo neuspešno, nikdar se ni našla za njim niti sled. Domneva se, da je Andree pristal kje v bližini Eskimov, ki so ga z njegovimi spremljevalci vred ubili in trupla za vedno skrili.

Posnemovalcev Andree ni našel. Šele leta 1923., ko so letala in zrakoplovi preko svetovne vojne dosegli že toliko popolnost, kakor Andree niti sanjal ni o njej, so se začele nove zračne ekspedicije na severni tečaj. Prvi je bil švicarski letalec Mittelholzer, ki je dosegel znatne uspehe, ki pa zaradi po-

Voditelj nemških nacionalcev grof Westarp.

Voditelj nemških socialistov Müller.